

KRONIKA NAUKOWA

II zebranie Sekcji Środowisk Trawiastych MPB (Saskatoon, Kanada, 5–10 IX 1969 r.)

Zebranie zostało zorganizowane przez University of Saskatchewan, którego profesor botaniki, dr R. T. Caupland, jest przewodniczącym Komitetu Koordynacyjnego Sekcji Środowisk Trawiastych. Wzięło w nim udział ponad 80 uczestników reprezentujących 12 krajów: Argentynę, Australię, Czechosłowację, Holandię, Francję, Japonię, Kanadę, Norwegię, Polskę, Południową Afrykę, Stany Zjednoczone i Wielką Brytanię. Ogromną przewagę ilościową mieli przedstawiciele kontynentu północno-amerykańskiego: Stany Zjednoczone i Kanada reprezentowane były przez 71 delegatów (38 USA, 33 Kanada), Europa przez 8, Japonia 3, Australia i Argentyna po 1 delegacie. Interesujące są proporcje ilościowe w zespołach kanadyjskim i amerykańskim: około 50% personelu badawczego stanowią mikrobiolodzy. Badania mikroflory i związane z nimi badania gleby i mikroklimatu są tu wyraźnie preferowane i otaczane szczególną opieką; następne miejsce — ilościowo rzecz ujmując — zajmują badania produkcji roślinnej. Badania zwierząt, jeśli w ogóle są podejmowane, dotyczą przede wszystkim kręgowców (ptaki i myszy) lub fauny glebowej. Zupełnie inna sytuacja jest w europejskich zespołach badawczych, gdzie najlepiej na ogół obsadzone są badania produkcji pierwotnej, a badania zoologiczne i mikrobiologiczne rozwijane są nieco mniej intensywnie. Zespół polski zajmuje tu miejsce szczególne; mamy w nim 6–8 zoologów, 3–4 botaników, 1 gleboznawcę i 2 mikrobiologów. Nie trzeba wyjaśniać, że dobór ludzi w zespołach amerykańskich jest wynikiem zaplanowanego w ten sposób profilu badań, a dobór ten w zespołach europejskich jest nieco przypadkowy. Główną przyczyną tej sytuacji jest fakt, że Komitety MPB w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie mają do dyspozycji odpowiednio duże fundusze, z których angażują specjalny personel do tematów MPB, a także wyposażają dla tego personelu pracownie (oba wymienione komitety zbudowały wielkie stacje terenowe w prerii, specjalnie do badań w ramach MPB). Badacze europejscy związani z tematyką swoich instytutów lub uczelni angażują się w prace MPB tylko częścią swego czasu i możliwości.

Zebranie w Saskatoon miało na celu: 1) przegląd i dyskusję narodowych projektów badań środowisk trawiastych, 2) przegląd i ocenę metod stosowanych w odniesieniu do producentów, konsumentów, mikroorganizmów i czynników środowiskowych oraz 3) omówienie projektów koordynacji badań i syntezy wyników. Obrady odbywały się od wczesnego ranka do późnego wieczora. Jeśli można pokusić się na podstawie tych kilku dni dyskusji o jakieś charakterystyki przedstawionych projektów, to wydaje się, że z największym rozmachem zaplanowane są badania amerykańskie i kanadyjskie. Dotyczy to szczególnie rozbudowanych badań środowiskowych łącznie z glebowymi, hydrologicznymi, geologicznymi i oczywiście klimatycznymi. Głównym czynnikiem limitującym produkcję roślinną

na tamtejszych pastwiskach jest susza; produkcja pierwotna prerii w prowincji Saskatchewan nie przekracza 170 g/m² rocznie (mierzone w suchej masie). Produkcja korzeni jest wielokrotnie wyższa; sięgają one do 3 m w głąb gleby. Na pastwisku o tak niskiej produkcji masy zielonej przypada średnio 1 sztuka bydła na 8 ha. Na podobnym pastwisku w Colorado utrzymać można jeszcze mniej liczną populację dużych trawożerców; 1 sztuka bydła przypada na 9 ha. Ogromna warstwa gleby zasiedlona jest przede wszystkim przez mikroflorę, nicienie i wazonkowce.

Badania polskie uznać można za najbardziej zaawansowane kompleksowe opracowanie produktywności środowisk trawiastych. Badane przez nas łąki w dolinie Wisły mają produkcję pierwotną wahającą się około 500 g suchej masy na m² rocznie; produkcja korzeni jest prawdopodobnie podobna. Kilkanaście procent z produkcji masy zielonej zużytkowywane jest w tych środowiskach przez bezkręgowce roślinożerce (przede wszystkim *Orthoptera* i *Homoptera-Auchenorrhyncha*); kilka procent dochodzi do drapieżców. Poziom wody gruntowej waha się od 60 do 100 cm (nie licząc wiosennych i jesiennych podtopień). Saprofagiczna makrofauna glebowa składa się przede wszystkim z dżdżownic, które stanowią do 90% biomasy tej grupy troficznej.

Bardzo interesująco ustawione wydają się japońskie badania produkcji pierwotnej. Botanicy skupieni w tym zespole dążą do uzyskania klasyfikacji zbiorowisk trawiastych w regionach, gdzie zbiorowiska te nie dochodzą do stadium klimaksu.

Wiele dyskusji wzbudziły projekty dotyczące sposobów koordynowania i ewentualnego syntetyzowania materiałów gromadzonych przez poszczególne komitety krajowe. Ustalono, że Centrum Koordynacji Badań Środowisk Trawiastych w Saskatoon wydawać będzie *Grassland Newsletters*, będzie zbierać odbitki, wszelkie wydawnictwa lub w miarę możliwości maszynopisy prac dotyczących środowisk trawiastych. Materiały posiadane w tym „banku danych” zapowiadane będą w *Newsletters* i w razie potrzeby udostępniane. Centrum Koordynacji będzie także aranżować wymianę specjalistów, na co pewne, niewielkie fundusze posiada także Centrala MPB. Na ostatnim posiedzeniu w Saskatoon wybrano Komitet Koordynacyjny dla Sekcji Środowisk Trawiastych w składzie: R.T. Coupland (Kanada), A. Breymeyer (Polska), J. J. Van Wyk (Południowa Afryka), G. M. Van Dyne (Stany Zjednoczone). Przewodniczącym Komitetu jest dr Coupland; międzynarodową centralą do badań środowisk trawiastych jest siedziba grupy kanadyjskiej, tzw. *Matador Project*. Komitet Koordynacyjny jest odpowiedzialny za organizowanie spotkań badaczy środowisk trawiastych w różnych krajach, za wymianę doświadczeń i materiałów oraz przygotowanie opracowań syntetycznych.

A. Breymeyer